

Издаје суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ те БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНОМ на годину 6 ф., на по год 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франка, на по годину 10 франка, на четврт године 5 франка.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т З А П О Л И Т И К У И К Њ И Ж Е В Н О С Т .

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а може се и картом упутницом на пошту у Котор. Доноси поштом се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од реда 5 новчића. За веће а на дуже вријеме мање.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛ. ЦРНОГОРЦА“.

БЕЧ, 21 априла. — Влада је подијела царевинском вијећу приједлог, да се продужи привремена обушта поротног суда за Боку Которску. — Одбор цар. вијећа одобрио је договорно продужење трговачког уговора између Тесаревине и Турске, до краја ове године.

ПARIЗ, 21 апри. — Говори се, да ће Буланже и Рошфор стати пред ванредни држ. суд. — Парница против друштва за куповање коване (société de métaux) почеће 5 маја.

БИОГРАД, 21 апри. — И ако ће се министарство брзо попуњити, договор и још трају, није се још ништа свршило, те су новинска нагађања неоснована.

КОЛОЊ, 21 апри. — „Kölnische Zeitung“ у јављају из Биограда, да је више бугарских ускока затворено по наредби министра унутр. дјела, што су спремили преврат у Бугарској.

БЕРЛИН, 21 апри. — Предложиће се умножење пољске артиљерије, у мирно доба, са 54 батерије, а свака батерија пограничних корпуса умножиће се до 16 топова. Батаљони још, 15-ог, 16-ог и 17-ог корпуса имаће стално 700 момака, пјешадија ће имати 5000, а топиштво 6000 момака више.

КОЛОЊ, 22 апри. — „Köln. Zeitung“ јавља, да је сасвим неоснован глас руских „Биржевих Вједомостеј“, да је бавци њемачког царства допуштено примати у залогу руске државне карте. —

ПARIЗ, 22 апри. — „Temps“ јавља да су Мор, Прево и још неки анархисти пуштени, 40 немирника о 1 маја осуђени су на глобу и тамницу до три мјесеца.

СРИЈЕДАЦ, 22 априла. — Дуг руске окупације исплаћен још бавци париској и нидерландској, признанице су послате њемачком консулату, а одакле у Петроград.

ЛОНДОН, 23 априла. — Двије предуге поворке раденика, у којој и њеке друштвене њемачке и друге, кренуше синоћ у Хајдпарк. Има на окупу на 100.000 људи. Инту осам часова дневна рада.

ПARIЗ, 23 апри. — При преметању у њеких анархиста нашла се грађа за прављење динамита и готовог динамита.

РУБЕ (департ. Нор), 23 апри. — Синоћ су раденици чинили переди. Војници су њеке ранили а њеке затворили.

СРИЈЕДАЦ, 23 апри. — Војни суд ријешно је, да почне коначну расправу против Паниће 15 јула. Суђење ће бити јавно.

БУКУРЕШТ, 23 апри. — Министар финансије искаће од камаре одобрење за конверсију јавног дуга од 6 по сто.

БЕРЛИН, 24 априла. — Цар је отворио рајхстаг. Рече, да је његов смјер навијек одржање мира. Може изјавити увјерење, да је успио утврдити у свијех страних великих држава уздаће у постојаност те политике, једанак са Царем (којим?) и високим савезницима. Народ признаје својим задатком заклањати мир углављеним савезима за обрану. Како међу свијем вел. државама влада пријатељство, свака промјена садашњих прилика пријетиле би равнотежи и политици мира.

БЕЧ, 24 апри. — У данашњој сједници министарства, под предједником Тесарем, свршени су сви законски приједлози делегацијама.

РИМ, 24 апри. — При расправи о задужбинама (opere pie) одбио је сенат, са 98 против 75 гласова, живо захтијевање Криспијево, да се у приједлогу устави један члан што га је одбор избацио. Криспи је изјавио да ће ишчекати што му Краљ запошља.

БЕРЛИН, 24 апри. — „Reichsanzeiger“ донесе војне приједлоге за рајхстаг. Иште се 70 нових батерија за војску на западној и источној граници у доба мира, умножење војске на источној граници (према Русији), и образовање нове баварске дивизије. Трошак на те потребе неће пријећи 18 милиона марака годишње.

ПARIЗ, 25 апри. — Карно је подписао указ којим се допуњује преустройство ђенер. штаба. Ђенерал Морибел постао је старјешина ђенер. штаба, у мирно и ратно доба. Камара је одобрила изјаве владе о смјештању начелника севског у општинском дому (Hotel di ville) у Паризу, 1 маја. Крајња левина нападала је то смјештање.

РИМ, 25 апри. — Криспи је изјавио у сенату, да Краљ моли сенаторе, да сврше расправу о задужбинама. Криспи се узда да ће се оба дома парламента сложити.

БЕРЛИН, 25 апри. — По приједлогу поднесеном рајхстагу, биће војске у мирно доба 486.983 момка, без годишњих добровољаца.

ПARIЗ, 26 апри. — Камер и Тигран наша саопштили су влади француској, да Мисир пристаје на француске услове за конверсију мисирског дуга.

БЕРЛИН, 26 апри. — Рајхстаг је изабрао за предједника Левоцова, који је у свом говору топло напоменуо неумрле заслуге Бисмаркове по њемачку царевину.

ПЕТРОГРАД, 26 апри. — „Московске Вједомости“ добиле су прву опомену, што су увиједили једног великодостојника чухонског (финског).

БЕЧ, 27 апри. — Царевинско вијеће усвојило је закон, којим се овлашћује влада да уреди, најдаље до краја године, трговачке односе са Турском, Бугарском и Мисиром.

ЛОНДОН, 27 апри. — Фаргусон је изјавио, да Инглеска није предложила никакве погодбе о сталној заштити Мисира. Конверсију мисирског дуга, ако је буде, учиниће сам Мисир.

ИЗ НОВИНА.

Биоградске службене „Српске Новине“ донос на челу службеног дијела овог 85 броја од 18 априла о. г. ову Посланицу, којом је Краљевско Намјесништво у име Његовог Величанства Краља Александра I. Закључило сједнице ванредног сазиву народне скупштине сазване за 1 октобар 1889 г.

Ванредној Народној Скупштини сазваној за 1. Октобар 1889 год. у Биограду. Отварајући, прије шест мјесеци, сједнице ванредног сазива Народне Скупштине, сазване на основу новог Устава за 1. окт. прошле године, а изабране према његовим слободоумним одредбама, Ми смо дали израза Нашој нади да ће Народно Преставништво приступити са највећом пажњом и

са патриотским осјећајима решавању свију оних колико важних толико и тешких питања, која је Устав ставио у круг његовог рада.

Данас кад је Народно Преставништво завршило свој задатак, Ми смо срећни што можемо потврдити да су Наша падања испуњена.

Народно Преставништво сазвано у овај ванредни сазив, имало је врло тежак, али у исто вријеме и врло частан задатак.

Уставне одредбе ставиле су њему у задатак ријешење закона потребних да се начела новог Устава уведу у живот. Својим неуморним и патриотским радом у току овога дугога сазива, којим се Народно Преставништво одазвало овој својој дужности, оно је дало доказа, да је било вољно засновати, у духу нашег новог Устава, традиције истинског уставног живота.

Његов рад на овоме пољу био је нестрајан и обилан.

Други задатак Народног Преставништва, исто тако тежак и исто тако важан, био је да државни буџет, који је за читаве три године указом продавао из једне године у другу, положи на солидније основе, који ће дати могућности да се поврати изгубљена равнотежа у државним финансијама.

И томе својем задатку Народно је Преставништво успијешно одговорило.

Дефицит у нашем државном буџету сведен је за ову рачунску годину на мање од половине прошлогодишњег дефицита. Да тај резултат постигне, Народно је Преставништво прихватило све корисне предлоге, које му је Наша Влада подијела са смјером или да се уреди извори државног богатства, који су у руке државе повраћени, или да се правилније распореде државни дехоти; Оно је одобрило зајмове и кредите, који су потребни били да се одкупе повраћени монополи и рачисти замршени стање наших финансија; заводио је педњу у свима позицијама буџетским, у којима се то могло учинити без штете по животне интересе и будућност наше Отаџбине.

Али Нама је особито мило, што можемо констатовати да Народно Преставништво, уз патриотско старање око уређења државних финансија, није заборавило на потребе, које иште одбрана наше Отаџбине. Одобравајући нарочити прирез за ванредне потребе војске, Народно је Преставништво дало свијетло доказ својега патриотизма и своје увиђавности. Ми му на томе изјављујемо нашу искрену Захвалност.

Правилно схватање својега задатка Народно је Преставништво показало и тиме, што је показујући своје повјерење кабинету, који смо ми саставили водећи рачуна о расположењу у земљи, дало Влади могућности, да успијешно врши своју улогу посредовања између Круне и Народног Преставништва, без које се парламентарност не може ни замислити.

Одајући заслужено признање неуморном и патриотском раду Народног Преставништва и проглашујући, у име Њего. Величанства Краља Александра I. да су сједнице овога ванредног сазива Народне Скупштине затворене, желимо Народним Посланицима срећан повратак својим домовима, кличући при растању:

Живео Краљ Србије Александар I. Живео Народ Српски!

Краљевски Намјесници: Јов. Ристић с. р. К. С. Протић с. р. Јован Велимарковић с. р.

Предједник Министарског Савјета Министар Иностранних Дјела Заступник Министра Војног Ђеверал С. Грујић с. р. Министар Финансије Заступник Министра Просвјете и Црквених послова Др. Мих. В. Вујић с. р. Министар Унутрашњих дјела, Заступник Министра Народне Привреде, К. С. Таушановић с. р. Министар Правде, Мих. Кр. Ђорђевић с. р. Министар Грађевина М. Јосифовић с. с.

У Биограду 18 Априла 1890.

Војвођанске новине донос ову Адресу српског народно-црквеног сабора у Ср. Карловцима Његовом Величанству Тесару и Краљу Франц Јосифу I.

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство, најмилостивији Господару!

Вјерно одани српски народно-црквени

сабор, који се ушљед превисшег одобрења Вашег Величанства дана 12. (24.) априла о. г. у Ср. Карловцима састао, да обави избор карловачког архиепископа и српског митрополита патријарха и свој избор саопшти преузвишеном Господину краљевско-угарском министру предједнику ради тога, да му неопослује највишу потврду, не може на ипо, а да прије свега не да изрази својој великој радости, што је овим редовним састанком саборским ступила у живот она велеважна одредба саборског устројства од године 1871., којом је периодичет српских народно-црквених сабора установљен и осигуран.

Овим најновијим чином очинског старања Вашег Величанства за благодатање и напредак српског народа, даје и опет могућност његовоме заступству у стварима цркве, школе и на ове односећих се заклада да настави свој благотворни рад, који ће створити сталне услове за одржање и развјатак наше законито ујамчене народно-црквене аутономије.

Овај излив владарске милости утврђује овај вјерноодани српски народно-црквени сабор у том увјерењу, да је највиша воља Вашег Величанства, да се од толико година заплетени и занемарени народно-црквени автономни односи наши у корист цркве нам и народа, као и у корист миле нам отаџбине, коначно уреде.

Врнећи своја неприкосновена аутономна права а нарочито кардинално право своје слободног избора српског митрополита патријарха, труди ће се овај вјерно одани српски народно-црквени сабор, да изабере таквог поглавицу својој цркви, који ће како својом непоколебиво вјерношћу према Вашем Величанству тако и љубављу према цркви и народу, ревносту, знањем и значајем, знати да придобије и оправда највише повјерење узвишеног нам владара.

Исто тако трудиће се, да након превисшег потврде изабраног митрополита патријарха, тецаћем трогодишњег периода овог сабора доврши циљну владу наше народно-црквене аутономије.

Вјерно одани српски народно-црквени сабор, захваљујући најбољом захвалношћу за све ове узвишене чине владалачке милости, усуђују се овом приликом да даде израза својој непоколебивој и вазда засвједоченој вјерности, оданости и привржености како према Вашем Величанству тако и према цијелом прејасном владалачком дому и да замоли:

да Ваше Високо и апостолско краљ. Величанство благоизволи овај израз вјерности, оданости и привржености српског народно-црквеног сабора и у њему заступљеног српског народа, најмилостивије примити и своје владалачко благовољење нам и за даља времена на утјеху нашу поклоници.

Да Бог поживи и благослови Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Из сједнице српског народно-црквеног сабора држане у Ср. Карловцима 18. (30.) априла 1890.

Вашег ц. и кр. апостолско кр. Величанства вјерно одани

Архиепископ Стојковић с. р. предједник.

Евг. Думча с. р. подпредједник.

Никола Косаиовић с. р. биљезник.

Стеван В. Поповић с. р. биљезник.

Из извјештаја „Браникова“ о саборској сједници, у којој се расправљало о адреси, видимо ово мјесто:

За тим се прешло на специјалну дебату Референт др. Н. Максимовић чита алинеју по алинеју. Код треће алинеје подноси Вучетић приједлог за допуну адресе који гласи:

„Потписани предлажемо, да се у приједлогу одбора за адресу почетак треће алинеје од ријечи „вршећи“ на до ријечи „трудећи се“ изостави, а мјесто тога да дође ова допунa:

Вјерно одани овај српски православни народно-црквени сабор радо ће се одазвати позиву Вашег ц. и ап. кр. Величанства, да приступи избору своје поглавице цркве, те да тиме учини онај најважнији корак, који је нуждан за то, да престане једном оно изнимно стање, које је у нашем народно-црквеном животу посљедњих година на штету цркве и народа нашег завладало. Но прије него што би то могли учинити, сматрамо за своју најсветију оданничку дужност, пред лицем Вашег ц. и ап.

кр. Величанства за синовљом оданаишу отворено и искрено изјавити, да би томе преважном послу с потпуним умирењем могли само онда приступити, кад би се отклониле оне зебње, које су вазда вјерни и одани народ српски у пошљедње вријеме обузеле.

Кад је послје смрти блаженопочившег патријарха Прокопија Ивачковића с обилажењем од сабора у два маха изабраних лица, слиједило именовање митрополита патријарха, ожалостило је то до два душе цео православни народ српски, и најоданији српски народно црквени сабор дао је дубоком бољу своје изразу у препокорној адреси, коју је из сједнице од 18. (30.) септ. 1885. Вашем Величанству поднио, и у којој је најпоанзније молио, „да се именовањем митрополита патријарха суспендовано право српског народа на слободан избор митрополита патријарха успостави.“ То сабор овај није био сретан, да ова његова препокорна адреса до узвишеног пријестоло Вашег ц. и ап. кр. Величанства доспје. Међу тим да би се за будућност постарао, како би се неоспорно право српског народа на слободан избор митрополита-патријарха против сваких могућих повреда осигурало и обезбједило, установио је исти сабор према примједбама, садржаним у највишем ријешењу од 1. маја 1875., уредбу о избору митрополита патријарха, у којој је обилежити начин вршења неоспорног права српског народа на слободан избор митрополита-патријарха, и поднио је исту уредбу путем високе кр. уг. владе Вашем ц. и ап. кр. Величанству ради превинише потврде. Но ни у погледу те уредбе није овај најоданији нар.-цркв. сабор био боље среће, јер иста до данас још није добила највишег одобрења Вашег ц. и ап. кр. Величанства.

И тако овај вјерно одани сабор, кад би сада ваљало да приступи избору црквене поглавице цијелога срп. прав. народа у земљама круне св. Стефана, нема још највише потврђене уредбе о избору митрополита-патријарха, која би недвојбено установила начин вршења права српског народа на слободан избор митрополита-патријарха, и тиме му дала потпуне сигурности, да је именовањем митрополита патријарха суспендовано право слободног избора успостављено, и да ће се бар од сада неокријено сачувати моћи. С тога се усуђује у хомогнијалној оданости притећи узвишеном пријестолу вашег цар. и ап. кр. Величанства с најсмиренијом и најпонижнијом молбом; да Ваше Величанство благоизволи најмилиствивије наредити, да се уредба о избору митрополита-патријарха, која је од сабора у г. 1885. на највише одобрење поднесена, Вашем цар. и ап. кр. Величанству подастре, те да благоизволи истом своје превинише одобрење најмилиствивије подарити, како би онда овај вјерно одани српски православни народно-црквени сабор, у дубокој захвалности на томе новом знаку очинске милости и највишег благовољења према вазда вјерном народу српском, могао с потпуним умирењем приступити избору своје поглавице црквене.

Др. И. Вучетић, Др. В. Медаковић, Ник. Косановић, Н. Петровић, Ан. Добро-

вић, Исидор Добровић, Др. Д. Полит-Деланчић, Максим Живковић, Манојло Грбић.

В њином гласу је предлог Вучетићем одбијен и одборски нацрт адресе примљен је и у специјалној дебати на и у трећем читању без промјене.

Адреса радикала није се у обзир узела.

О самом избору патријарха и о новом патријарху пише „Браник“ овако:

Према закључку саборском у јучерашњој сједници, данас је у 9 сати одржано позивање св. духа у саборној карловачкој цркви. Презузишени г. кр. комесар барон Федор Николић допраћен од посланика народних и свога секретара уз свирку царске химне дошао је у св. цркву гдје је на уласку дочекан од високопреосвештених г. епископа Арсенија Стојковића и Василијана Петровића, који су га допратили до мјеста му на средини храма, гдје је кр. комесар престојао док је законом и правилно обављено позивање св. духа на коме је чинодјествовао г. епископ темниварски високопреосвештени Георгије Бранковић са архимандритом И. Руварицем, протама: Ђ. Влаховићем, Ј. Вукадиновићем, П. Мандићем, Ј. Штековићем и Ј. Мацаревићем и ђаконом Германом Опачићем.

Послије позивања св. духа, дошло је на пијаци карловачкој пред кр. комесаром почасна компанија војника са војеном музиком.

Затим је кр. комесар отишао у свој стан праћен епископима: Стојковићем и Петровићем, а посланици су отишли у саборницу.

Послије 10 сати Е. Думча подпредседник сабора је отворио сједницу, позвавши перовођу Ст. В. Поповића да у овој сједници са Ј. Новаквићем перовођом води записник, Н. Косановића, да при избору патријарха прозива посланике, а Ј. Благојевића, да биљежи говорнике.

Пошто је Н. Косановић прочитао записник прошле сједнице, који је без примједбе овјеровљен, подпредседник јавља, да је данас на дневном реду избор архиепископа карловачког и митрополита-патријарха српског, но прије него што се избор пређе изјештава сабор, да су се одбори, који су у сједници од уторника изабрани конституисали и то овако: вјерификациони стални одбор изабрао је себи за предједника: Мишу пл. Рогулића а за перовођу др. Т. Богдановића. Финансијски одбор изабрао је себи за предједника: П. Јерemiћа а за перовођу Миту Петровића. Петициони одбор је изабрао себи за предједника Ј. Штековића а за перовођу дра Авакумовића, а одбор за ревизију рачуна изабрао је себи за предједника: П. Сленичића а за перовођу Стев. Јовића.

Др. Недељковић подноси предлог, да ако се које мјесто посланичко управни за вријеме засједања саборског, да сабор нареди преко административног одбора дотичне епархије избор посланика. — Прима се.

Прелази се на дневни ред: избору патријарха.

Подпредседник Е. Думча позива пе-

ровођу Ст. В. Поповића да прочита краљевски рескрипт, којим је овај избор отворен.

Ст. В. Поповић чита рескрипт краљевски. (Ми смо овај рескрипт у своје вријеме донијели).

Председник Е. Думча вели, да се из рескрипта краљевског види, да се избор патријарха има обавити по старом начину, стога он позива публику, да се из сабора удаљи.

Публика се сва из саборнице удаљује у којој осталоше сами посланици, да приступе важном акту: избору патријарха.

Послије часа и по за које је вријеме била пуна сједница, проглашен је резултат гласања за митрополита овако:

Епископ: темниварски Ђорђе Бранковић добио је 38 гласова, епископ горњокарловачки Теофан Живковић 11. гласова епископ будимски А. Стојковић 3 гласа и 18 присутних посланика нијесу гласали. Пошто су по свршеном гласању три посланика, који су првобитно за Стојковића гласали изјавили да се са својим гласовима придружују Бранковићевим то је Бранковић са 41 гласом изабран за патријарха.

Ђорђе Бранковић родио се у Кулину 13 (25) марта 1830 године. Отац му је био парох у Кулину. 1833 премјештен му је отац био у Сенту. У Врбасу је свршио четир гимназије, за тим у Баји двије а двије опет (тадању философију) у Пађ Керету. Ту га затече година 1848, која му прекиде науку и тако постане подбиљешки у Сенти до г. 1852. Окт. те год. ступи у богословију, коју је 1855 концем јула свршио. Те године се ожени 13 (25) новембра са Јеленом Темнићевом из Сенте. Затим ступи у конзисторијалну писарну у Нови Сад, гдје га покојни владица Платон још 1855 год. 6 (18) дец. зађакови, а на Божић 1856 започи и оцу његовом за капелана пристави. 1857 г. постане администратор парохије сепанске а 1859 буде изабран за пароху и проту сомборског и за таквог 6. (18.) авг. произведен. 1862. год., наименован је за управитеља препарандије сомборске, којом је све до организације 1871 управљао. 1866 постао је удовец. 1882. год. 7. (19.) маја синодално је за епископа изабран и ступи у монашки чин 23. маја у Ковиљу а 6 (18.) јуна произведен је за архимандрита ковиљског. 1. (13.) јула је посвећен за епископа темниварског. 17. априла 1883. одликован је орденом св. Саве I. степена. Био је члан свију сабора од 1861. до 1882. а од ове по достојанству.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 27 априла.

(Из Двора.) Дан рођења Њена Височанства Њагиње Милене, прослављен је на 22 о. м. не као обично, него скромно са св. литургијом и богодарењем Свевишњему Богу. У саборној митрополитској цркви служно

је Преосвештени Г. митрополит Митрофан, уз припомоћ васцијелог цетињског свештенства. На божественој служби били су присутни: Њена Свјетлост Кнегињица Ана, Велика Војвоткиња Госпођа Стана и дворско чиновништво, сви министри странијех сила са секретарима у потпуној гали, сви наши министри и великодостојанственици који су на Цетињу, чланови Великог Суда, наставници Њиховијех Свјетлости Пријестолонашљедника и и Великог Војводе Зетског Књаза Мирка, г. г. полковник Н. Р. Овсјани и професор Пиге. све цетињске грађанске и војничке власти, школска омладина са својим наставницима и наставницама и много побожног и оданог цетињског грађанства обојег пола. Свак је уздигао топле молитве Свевишњем Богу за здравље, сретан и дуг драгоцјени живот наше Свјетле Књагиње, пригорске Мајке. Чувај је, спаси и храни, милостиви Боже, на многаја лета, топло ти се моли васцијели српски род.

И у капели вишег бевејачког института, била је служба божја са богодарењем, на којој бјеху присутни: управитељница завода, Г. Софија Петровица Мертваго, наставнице и наставници са свим васпитаницима.

— Ђурђев дан, крсно име нашег Владарског Дома и васцијеле фамилије Петровића-Његоша. прослављен је прописаном службом божјом.

— У уторник 24 о. м. са нарочитим дојдовим паробродом „Iris“ кренули су из пригорског Бара у италијански Бари: Њихова Императорска Височанства Велики Књаз Петар Николајевић и Велика Књагиња Милица Николајевица, Георгије Максимовић Књаз Романовски Војвода Лајхтенберски, Књагиња Стане Николајевица, и син Књаза Романовског Књаз Александар, са пратићом и послугом. Њих. царска Височанства, Војвода и Војвоткиња од Лајхтенберга, полазе на љетовање у Баден-Баден, а Велики Књаз Петар са Вел. Књагињом Милицом пошао је у Швајцарску, на бријег језера од Констанса гдје су наумили остати преко лета.

— У уторник, у 5½ часова по подневу дођоше у добром здрављу из Бара у Своју Пријестоницу: Њихова Височанства Књаз-Господар и Књагиња Милене, Њихове Свјетлости Престолонашљедник Књаз Данило, Велики Војвода Граховски и Зетски Књаз Мирко и Кнегињица Јелена, Књаз

и много подражавањем, чему придолази још један спољашњи недостатак: неподесно изабрани чисто лирски размјер.

Али ако „Осман“ и није без недостатака, он ипак, и посебе најоштрије критике, излази као прекрасан сјев своје врете.

Још имам да речем коју о начину издавања, па онда да завршим.

Текст у овом издању није нов, него је готово у свему усвојен онај из академијског издања. Транскрипција је ћирицом изведена досљедно по новом правилису и југозападном говору. Најмјена је овога издања, да упозна са садржином „Османа“ шири круг читалаца, што читају књиге ћирицом штампане. Тим је исказано оно што је главно у овом издању, а сад да пријећем на појединости, јер тим није само да вршим дужност према књижевној критици, него је то уједно и прилог за унапређење потоњих издања.

Рад краткоће у писању, биљежићу дубровачко, забрбачко и академијско издање великим почетним словима Д., З., и А.

Критика текстови или дипломатска критика, која проучава вриједност и сродство рукописа, особито онда кад нема првотворног или архетипа*), као што је овдје случај, у А. издању, одговора са свим правима критичком методу; с тога два новија издања и усвојише његов текст. Али критика ријечи или граматичка критика, која поправља текст у рукописима да их сложи са здравим разумом или са граматиком, има и треба још да се врши; јер издавачки је послао и: конјектурно повраћање поремећених мјеста, да би се текст могао објаснити и разумјети, а не да преписивачима приједва неку врсту непогрешности, као што то чини конзервативна школа.

Ја сам само мјестимице одступао од читања тога издања: кад им се варијанат

„ЛИСТАК „ГЛАСА ПРИГОРЦА.“

ЈОВАНА БОШКОВИЋА

предговор Гундулићеву „Осману“.

(Наставак.)

Али није само то заслуга Гундулићева. Као што сва дубровачка књижевност прије њега има значај породичне књижевности, тако су и Гундулићеве предходници пјевали више за своје књижевне пријатеље, за своје дружине, него за народ. Те је уске међе први смјело прекорачио Гундулић, сложив епопеју за народ. Те тако је он ранирио круг рада, у ком се кретаху његови претходници.

Није мала заслуга дубровачка, што су писали народним језиком, мјесто старим словенским па дотјераним само према народном (покрбљеним, похрваћеним, побугареним.) По примјеру далматинских књижевника и пјесника почеше и они испрва да пишу разријечјем икавско-чакавским и икавско-штокавским, али у скоро овлада њихов домаћи говор ијекавско-штокавски, или како га ми данас обично зовемо: југозападни говор српски*). Они тај свој говор подигоше на књижевни језик, којим дубровачка властела (племићи) писаху на 300 година прије Вука Стеф. Караџића, оца новије књижевности српске и хрватске (1814—1835), и то у свима пјесничким облицима, који се образоваше у Италији по препоруци или обнови старих класичних књижевности. И Гундулић је унио у своја дјела југозападни говор, само га од обичаја, или ради стиха и слика мијеша са ејеверозападним (икавским-штокавским), што је пјесницима допуштено; то чини и народно пјесме. Језик је боље познавао, него што се може очекивати у његовим прили-

кама; од домаћих ријечи слабо употребљавање сложено, него појавише просте и изведене; има и његове принове, како у ријечима тако и у реченицама; у њега је мало туђих ријечи, за чудо је од куда му неколико турске, ако не дођоше у Дубровник правце из Цариграда, као на пр. капан — лаворис (леонард). Али сила италијанског духа заводила га је кашто и на странпутицу. Тако има много израза чисто италијанских: замјеницу свој и његов узима често, по италијански, једну мјесто друге; тако исто брва ријечи свекар и таст; предлог од чува стражу — као италијанско di — готово пред сваком генетивом; трина је изрека претега мах, мјесто радне, и тако даље. Ријечју, Гундулићев се језик не може у свему без разбора примити, као што чинише једно вријеме неки наши књижевници. Заслуга му је, што стиху даде највећу углављеност, и што га ради тога потоњи писци узеше за угад.

У „Осману“ на више мјеста јавља се угјецај класичних и, још више, италијанских писаца, особито Тасов. Познатиство с тим узорима, и ако бјеше важно и корисно за његов развјат, узроковало је у његовом сијеву више подражалачких мјеста. Наш пјесник бијао у духовној вези са миром, Вергилијем, Тасом, Ариосто и Рамонисем. Томе се не треба чудити! Гундулић бјеше васпитан у хуманизму као и сви тадашњи пјесници: Тасо, Данте и други, који такођер позимаху од старијих узора, а сви од Омара, који је пратиљор свима; али га за то не смијемо прекорити да није самотворан, изворан. А гдје је пјесник као што је он? Колико још књижевности имају да покажу таку народну епопеју, као што је Гундулићева?

Наш пјесник цјенио је такођер народно пјесништво и много је позајмао из њега. Народну струју у „Осману“ јављају поједини изрази, поређења, а особито епитета, спојени додаци, као: вита јела, сив соко, црни Арапин, бијели двори, британска сабља, добар кош, ве-

*) Са опим обилежјима: шје, је (е), и: тје и дје, мјесто ће и ће; пје, вје еје и мје, без узгачнога а: лас вје и т. д.; и — што.

*) Вриједно је прочитати и што Богитић напомиње о акцентима у предговору ка бугариницама. — Кога та ствар нарочито занима, онга упутујем на повећи књижевни рад: „Начертаније славјанској акцентологији. Сочиненије Романа Брандта.“ У Петрограду 1880.

*) Од свих рукописа узима се да су најближи првотвору: „куљска“ од 1721, писан код Дубровника, и други, старији, од 1651 и 53 писан у Бискаја иу Везу.

Петар А. Карађорђевић са кћерком, Кнегињом Јеленом (Јабучицом), Г. Војвода Петар Ст. Вукотић, председник министарског савјета и министар унутрашњих дјела Госп. Божо Петровић, ађутант Њ. В. Г. Благо Петровић, дворска Госпођица, Л. Најком, и пратња.

— На Марков дан, у нашој саборној цркви обдужан је годишњи помен у Богу почившој Кнегињи Марији. На служби су присуствовали Њихова Височанства са свим одраслим члановима Свијетлог Двора, чиновништво и много побожнога грађанства.

И у капели вишег Ђевојачког завода, био је парастос и остале заупокојене молитве.

(Личне вијести.) Г. Лудвик Куба, млади чешки учитељ, дошао је прошле недјеље на Петине, с намјером да пропутује Црну Гору, да прибљежи народне црногорске напјеве, које ће ставити у своју збирку „Југославенских пјесама“ о којима смо јавили у претпрошлом броју овога листа.

(Имена путника.) Од 14 априла до данас били су ови путници у вел. локанди: А. Гестнер млађи, са женом, Ђ. и кр. дворски посланичар, из Беча, В. Раухфус, правник из Хале, др. Пиха и др. Гриндгер лекари из Инглеске, К. Х. Андерсен из Лондона, Владимир Крешнић, са сином, из Загребца, Барон Х. Бес из Слезје, грофови Фридрих и Лудвик Турн, из Корунке. — Др. Некам Лајон, лекар, из Пените, Соломон Алберт из Колбена, Рудолф Мајер управитељ дуванскг режје и Жан Фроло инжењер, из Скадра.

(Гордон Бенет), чувени власник великог свјетског листа „Нју-Јорк Хералд“ и као најбогатији човјек на свијету, (има, веле, само од својих новина на њеких 15 милиона франака годишњег дохотка), довеза се у трст прошлу сриједу, на својој дивној лађи „Намуни“, у барску луку, и пристао при „Тополици“. Његово Височанство извољело је примити Г. Бенета и сапутнике му, и приказати га Њеном Височанству Књагини Милен, Њиховим Царским Височанствима, и свијем члановима Владачког Дома. Исти је дан Господар позвао Г. Бенета на објед и на вечеру. У четвртак се Његово Височанство и Њихова Царска Височанства извољеше одазвати позиву Г. Бенета, те поћоше, са својим

ађутантима, на лађи „Намуни“. Тек је наш Господар стао ногом на брод, искочи поврх „Намуне“ црногорска застава. По жељи свијеглих Гостију, кренуо је амерички јот и навезао се на море. По лијепом времену допловила је „Намуна“ са високом Гостима Г. Бенета у нашу дивну Боку, до под Котор. Исто вече винула су се Њихова Височанства у Тополицу и ту су се срдечно опростили са Г. Бенетом. У очи позаска поздравила је „Намуна“ нашу „Тополицу“ изметањем дивних огњева и електричних сунаца.

(Књижевност.) Чувени инглески часопис The Review of Reviews допосл под насловом The Prince of Montenegro as Poet кратак извод из познатог чланка нашег младог есејисте, г. Марка Цара, штампаног у часопису Гје Адам „Nouvelle Revue“, о пјесничким дјелима нашег Господара и Књаза Николе I. У том изводу налази се позната пјесма Мору, коју је Стефан Милов онако дивно превео на њемачки, и у инглеском пријеводу. У нади да ће тај пријевод занимати оне наше читаоце који разумију инглески, ево га доносимо:

I hail thee, blue valley of waters and wide,
that was longed for so long,
I hail thee, and see thee, and seeing, I wonder
and hate a new hate
For mine enemies, in that they dared to
hatefully separate
My hills and thy waters, — two natures as
fair and two freedoms as strong.
We are one to the other; fast bound by the
shedding of blood we two,
And we silence our curses, and wait till our
God shall anathematise.
To Him be the glory that now I can sing
me this song, and to you,
Oh! Falcons of Tserna-Gora, that the murmur
of waves replies.
Be mine; by this song I conjure you, oh!
waters, be mine if you
prize
The hand of that God on your depths, your
gems and your creatures increase.
Be mine in your height and your width, in
your winds, and your storm, and your peace;
Be mine with the hue that is wooed of the sky,
with your ships and your oars.
Be to me, oh! blue waters, and wash with
the foam of your surging my shores,
Till the sun shall dry up your abyss; till the
world and its people shall cease.

(Госпођица Софија Петровна Мертваго), управитељка вишег дјев. завода Царице Марије пође прошле недјеље са неколико ученица у шетњу пут Белведера. Дошав близу Белведера окренуше старијем путем. Чим дјевојчице ступише на стари пут, потрчаше као хитре срне свака на своју страну, да беру мирисаво цвијеће! а го-

спођица управитељка остаде сама. Бијаше јој тешко ићи тијем путем, јер је много кршевит а она невична таком путу. У то спазу једног ђетића и позва га да приђе к њој, пружи му руку и он је поведе до Кошћеза. Госпођица седе у хлад под дрво и позва своје ученице да и оне дођу, да ту отпочину и мало заложу. Сад поче госпођица испитивати свог малог пратиоца од куда је, како се зове, иде ли у школу? и т. д. Он јој каза да је родом из Доброског села и да се зове Филин Средановић, да је ишао двије године у школу али болест и сиромаштина не дадоше му да може и даље у школу ићи. На то га госпођица запита: „Били ти мали радо да опет идиш у школу?“ Бих, одговори он. Госпођица без икаква промишљања ријечи се да учини добро и племенито дјело. Рече маломе да отиђе код учитеља, да му он напише свједочанство и да га донесе други дан к њој, да види како је учио. Други дан дође мали у школу, узе од учитеља отлично свједочанство, јер је кроз двије године био најбољи ученик у своме разреду и веселим срцем одскакута у институт управитељици. Пошто је госпођица видјела свједочанство, отпусти малог а позове учитеља да се о тој ствари с њиме договори. Она је изложила своје намјере и резултат је био најповољнији. Мали је одмах школу наставио, а госпођица је дала 10 фр. да му се купе књиге и одијела колико му је за сада потребно.

Преко лета ићи ће мали дома као и остала деца, а госпођица ће му купити књиге и одијело; преко зиме издржаваће га она овђе на Петину. Ако буде добро учио и ако са добрим успјехом сврши основну школу, издржаваће га госпођица Мертваго и у гимназији.

Нека је хвала госпођици Софији Мертваго на тако племенитоме дару.

Књижевност.

Изашла је Четврта свеска „Нове Зете“ са овом садржином:

1. Народна појезија и појезија умјетна од М. Цара. 2. О Вјенчању мога сина Душана, пјесма Ј. Сундечића. 3. Међу Сибирцима превод с рускога (свршетак) од Ј. Петковићке. 4. Прољеће, пјесма од Алексе Ристова. 5. Књижевна писма. (I Mastro Don Gesualdo) од М. В. Иванова. 6. Демон и Пјесник, пјесма од Гаривоја. 7. Књижевна писма. (II Типови безетрист, талената) превод с руског од Ж. Драговића. 8. Небу, пјесма од Ј. А. Лучића. 9. Неколико народних обичаја из Источне Србије. У Биљане ики Ђурђевићки петак. Од М. Ризнића. 10. Народне јуначке пјесме. 11. Једна епизода из живота Ваца Брајовића, од М. Ђуковића. 12. Спасење села Трпене, од Ј. Иванићевца. 13. Народне женске пјесме. 14. Књижевни преглед. 15. † Сердар Верац; † Мирко Алексић; † Давид Поповић; † Владимир Красић. 16. Наши лиготи.

У Фрушкој Гори двије приповијетке Милана Савића. Цијена 25 новчића. У Новом Саду Штампарија А. Пајевића 1890.

вој(еват) тр(и) бе(и) је на годишта, (XVII, 372) — нег(ли) од пет(и)јех мој(и)јех бојника, (XX, 155) — дођ(у) и св(и)јех нас онд(е) не(и)јеху, (XX, 320) — на(и)а, удара, с(и)јеч(е) и стр(и)јела — нач(е) осуда била је(е) така — докле с(е) рва — лани(о) отзе в(и)јек није се, или: ланије... (XI, 707) —

чела(а) узара-ел(а) уред ст(и)јена — п(о) од поб(и)јех пусто оста, (XIX, 516) — све што је(е) (у)годно, мал(о) и драго, или: све (у)годно... (XIII, 4) — ке постале бјех(у) (у) окози, или: в(и) окози? (XIX, 754) — за св(е) ер може ствар бит(и) штетна, (XIX, 778) — (и) у т(о) из вода хр(а)о искаче, или: ју т' из вода... (XI, 465) — нег(ли) одјеом еда млада, (IX, 183) — (а) од храбр(и)ства (и) м(и)јености, (IX, 91) — не н(и) е(и) м(е) увр(и)једит' р(и)јеч(и) твојом, (VIII, 420) — био је(е) дош(а)о вој(е)вод(а) ови (XI) — пут од милости и од сјене да миса(и)х у дне и у ноћи, VI, 378 — веће ударац тужна Ибрахима, XVIII, 466 — воједоа оно славна имена, XI 245 —

Па онда има и оваких слогова за елизију: крај(а) утек'о, пост(а) онђени, и(а)учен тако, з(а) оглав, ведр(о) урешен, дик(а)и (с)ава, да(а) уби(и)је, (XIX, 276); или: скуп(и) VIII, 217), тако: род(и)о, и од (ј) од, и у (ј) у), ки у (к)у), бојник уј(е)дно, или: вједно, у (о)вој сабљи, у јеток оди'јет', а ј Судиман, на јетом, или: н' истом сестру) и Будим, или: сестру ју Будим? стој(и), ет(а)х(у) из страна, (сто)јаху), за глав(у) има, н(у) опет народ, (а) они, (и) они (ј)они), среб(а) износи, среб(у) износи, к'о ј кришани (као и), к'о 'ви почени' (као ови почене): или: био је(е) ово паш(а) из(а)брани. — Само при том не треба заборавити, да у нашем језику нема двогласника.

Гундулић или његови преписивачи редовно пишу потпуне облике: твога, оному, нека када, веће (више), цвјећа, и т. д. Али има их и без самогласника на крају, као: срећнијег (IX, 456), од ка(а) (XII, 57), правом цару (XVIII, 142), цар свом робу (XX, 484) ком сл'једит' га (XVIII, 386), нек, твог, оном, већ, цвјећ и цијећ, и т. д.

То су двије лијепе приповијести у стиховима, познате читаоцима „Јавора“, под насловом: „Удовица“ и „Исповијест“.

Добили смо први број новог руског, петроградског листа:

Западно-славјанскій вѣстникъ, еженедѣльная газета. Редакторъ и издатель Н. А. Пузыревскій.

Књижевност и умјетност.

На свијетлу суботу, 7 априла (19 травња) приказао се у загребачком Народној казалишту нов комад, драмско првијенче до сад само као приповиједача познатог младог хрватског писца, Евгенија Кумичића. По причању свијех загребачких новина, то бјеше читав догађај. Та „премјера“ више је узбудила загребачко „опћинство“, но да се преко ноћ умножило са свога мјеста садашњи хрватски бан, а његово мјесто да је заузео, не велимо Анте Старчевић, но бар граф Иван Драшковић.

Да се види, колико је та узбуђеност оправдана, изнијећемо пред своје читаоце два најзаманија но и најразличнија суда о тој књижевно-умјетничкој појави, пренуто образложен извјештај „Обзоров“, који заузима сав листак у четири броја му, и много кратки, но не мање значајни суд службених „Народних Новина“.

Овако пише у „Обзорову“ листку, под насловом: Сестре, драма у 3 чина, написао Евгениј Кумичић:

У листку од петка рекао сам, да великом надом очекујем представу Кумичевих „Сестара“. И нијесам се преварио. У суботу на вече Кумичић је у народном казалишту славно право славље. Ни то није оно, што је главно. Кад бих хтио персонализирати хрватску драматичку умјетност, имао бих рећи, да је она славље славља; а то је оно што особито вриједи.

Нијесам био сам, који сам се падао добру, наче сјајну успјеху Сестара, на темелу неких врлина, које се налазе у задњој Кумичевој приповијести „Теодора“. Познато ми је, да је господин Фолнеговић први стао потицати Кумичића, да би кушао своје силе на драматичком пољу, и то последице не је проитио „Теодору“ у рукопису. И ако се је Кумичић латио нера, да пише прву своју драматичку радњу, то ако напаша књига има Сестре — последице којих ће слиједити за стално и других драматичких радња, далеко бољих од Сестара — има захвалити непрестаним побудама господина Фолнеговића.

У суботу на вечер обћинство није чекало конач првога чина а да почне аплаудирати. За првога чина чују се на

И по томе многе елизије могу се избјећи просто изостављањем тихих самогласника.

Преписивачи и слик. Стари се већ тужили на несправност рукописа; за то заведоме прегледаче. За вријеме Средњег Вијека преписивачи понављаше бјеху калуђери, који имаху канти ванредно вјешту руку; али и у њиховим радовима има не само нехотичних или механичких погрешака, него и намјерених промјена, мање више вјештих, које преписивачи недозди уносише у рукописе, особито ако на свршетку посла нијесу чињена никаква претресања. Примјера ради наведићу (из различних издања), како и наши преписивачи сликове, врло исправно и досљедно (?), овако преписују: триста и мјеста (IV, 441), вријеме и побјениме (V, 18), веће и полетиће (V, 280), цара и изгора (XI), Хоткевић је и вијеће (XI, 365), вијећа и краљевића (XI, 513), име и време (XI, 725), промјени у укину (XVI, 40), на свити и проијети (XVI, 59), умрити и оприети (XVI, 186), у једном стиху пише; другијем, а у другом: дружијем (XVI, 197 и 8), хтјеша и учинише (XVI, 354), вјери и четири (XVII, 417), вријеме и име (534), тиме и вријеме (657), бије и смие (XVIII, 145), напријед а прида (XVIII, 519), ки ми оста и за доста (XIX, 736, 3.), уреса с неба, од ои и узроча (XIX, 177 и 237), има и свијежа, крила и бијеља, цвијеће и вазетје, примајетју и цвијећу, и т. д. — Онома иде: и кад преписивач, из свога покрајинског говора, нехотице по нешто унесе, или по коју старинску „шљоку“ из претходног периода. Недосљедности пак у језику и правопису не могу се све њима приписати; ту и писац своје удео има да понесе. — Непотпуни су сликови веома ријетки: „носи — мнози“ (IX, 417),

(Свршише ес.)

Д. врло ријетко 3. текста учинио јаснији и разумљивији.

Како је наш нови пропис основан на фонетици, које се више придржавао и Гундулић, угледујући се на Италијанце; то с њиме отпадају и многа које каква „питања у расири“. А што се тиче говора, то је југослапани говор изведен досљедно, а сјеверослапано и остављено је само ондје, гдје је то искала потреба стиха и слика. Тако чине и наше народне пјесме. А тако се и читаоци, из врених писаца, не ће учити мјеповини или погрешкама противу народног и књижевног језика.

Намјена је пак захтјевала, да се све удеси тако, да буде јасно и обично, то да се и неуочеван читалац примаме, или бар не одбије од читања ове књиге. Писарски знаци су као у Броза, осим што сам говор других и трећих особа ставио међу наводнице („“), као у народним пјесмама. — Употребљавао сам гдјепто и данашње знаке за нагласке, ради лакшега и бољег разумјевања. То је чинило и Д. издање, само на свој начин: удављајући самогласна, и сугласна, или разликујући: очи и очиј. А да је то кашто врло потребно, наведићу само два примјера: новија издања пишу именују „сцијена“, а Д. сцијна (свијена); како ћемо разликовати глаголе: предати коме што, и прѣдати — презати? и т. д. — Као нешто ново могао би се сматрати, што сам у текст унио стављање елизије (изостављеника). Гундулићев „осмјерци имају не само 8, него често и 9, 10 па и 11 слогова. Да би се ти стихови могли подвести под размјер, то у једнијема треба учинити по 2 и 3 елизије, у другима један пут треба а други пут не, а у трећима ваља по 2 пут оставити „зев“. Гундулић се у писању није угледао на Грке, који имају елизију, него на латинске и италијанске пјеснике, који остављају вокале пред вокалима *). Али самогласна се, ради одржања

размјера, избацују у нашим народним пјесмама и код свих умјетних пјесника и код свих умјетних пјесника наших, и то без разлике и пред другим самогласним и пред сугласнима. Изоставник пишу у својим издањима још и Миклошић, Богинић и Будани; Павић се коцосба. Наставник начина неодређеног ти, т' или т, и прилога садашњег њи, Ђ или Ђ, но броје се међу пјесничко слободнице. — А као неким скраћеницама, или изоставником, разликовао сам, за своје читаоце, оваке ријече; к'о (како), к'о (као), ко (тко); к'а (која), к'а (као) ка (предлог к); к'у (коју), к'е (које), али ких, ким, јер ту у староме, мјесто и, стоји њи; м'е (моје), ме (мене), све (своје) и све (цијело), сву (своју) и сву (цијелу), свјх (својих) и свих (свијех, свију), свјм (својим) и свим (свијем), му (моју) и му (њему), тако ма тва, и т. д.

Размјер и елизија. Знам да није лако одлучити, да се ради размјера стављају елизије, нити је такви корак извршити пашни посао. Али и то се мора признати, да стари начин писања стихова не одговара ни захтјевима размјера, ни особинама нашег језика, — у којег су чисти гласови и разговјетан изговор, па му с погледом на то не ваља чинити никаквих насилја — нити духу новог фонетичког правописа, нити најпослије ваља остављати да, и књижевни и мање вјешти, читаоци одгоне-тају онаква мјеста, гдје су кашто и стручњаци у недоумици, како да их изговоре. С тога, мислим, да треба већ једном почети писати изоставнике *). Ако је ово издање при том у нечем и погрјијенило, ново какво може га исправити. Ево примјера за напријед речено: Гундулић не разликује ије и је; за то је врло често ваљало писати је са изоставником: — није од већ(е) у животу, или: није(е) он већ(е). (XIX, 719) —

*) Ни Гундулић није без елизија, као у 11 ом пјевању: бил' му не би власт расута 663, уф'о 667, д'о би 6 2, доз'а 674, изаг'ио 686.

*) Италијанци при читању стихова управо не избацују вокале, него их, изговарајући врло кратко, савијају са потоним гласом.

позорници ове ријечи: ...није Загреб ни Париград ни Ливернол, али је крајни град! А жене, брате, лијене, каквих нијесмо ви дјели ни у Марсији ни у Лондону! Ја дакле у Загреб, а кад тамо, да се срећом не намјерих на једнога ђака из наших страна, зло по мене у неких гостиона и кафана, јер не знам њемачки! Промећем се градом, чујем лијено и хрватски, али се опет чудим, колико је ту Њемаца и још више Нијемца! Кад ми рече мој ђак, да то нијесу Нијемци и Њемце, срце ми се растужило, сузе ме полише... Послије ових ријечи, које су услађиле особито млади свијет, бурни су се аплаузи чули у казалишту.

Кад се први чин свршио, обичајно је четири пута позвало представљаче на позорницу — а послје тога је хтјело виђети списатеља кога представљачи силом довукоше пред обичајно. Кад се је списатељ показао, пљескање — и то бурно, опћенито — није хтјело престати.

Послије другог чина обичајно је опет пљескао ауктору и акторима. Ове је седам пута позвало на позорницу. Али се тиме није хтјело умирити, већ је захтијевало Кумичића. Само се је умирило, кад је госп. Мандровић рекао, да ауктора нема у казалишту — јер се је био заклонио у једној ложи.

Послије трећег чина аплаузи није било конца. Представљачи и списатељ, на захтев обичаја, дошли на позорницу бар десет пута. Кад је пак списатељ после представе изишао, младеж га дочека и пред казалиштем му приреди праву овацију.

Казалиште је у суботу на вечер било дуком пуно по ложама и у партеру. Што ме је пак угодно развеселило, то је, да сам видео особа, које нијесу навикле позити казалиште — а видео сам у партеру оних, који обично не иду већ у ложе. Да друге не споменем, споменути ћу председника и тајника „Матице Хрватске“, а спомињем их, јер је то лијено и похвално, што, сасвим да нијесу имали расположиву обичну ложу, нијесу хтјели чекати друге представе, већ хтједоше свакако присуствовати премијери једнога од најпозоријних младих сурадника „Матице“.

Поред свега тога ипак је жалити, што није био у суботу на вече на окупу у казалишту сав наш литературни свијет: у опће све оно, што се код нас изтиче у царству духа, било на књижевном, било на политичком пољу.

У другим земљама, на премјери списатеља, који већ ужива неко име, виђети ћеш сакупљену цијелу интелигенцију. У напреднијим земљама сматрају те ствари нешто иначе него код нас: схваћају утицај лијених умјетности на народни живот. Гамбета кад је дошао до председништва министарства, прво што је учинио, увео је нову једну листицу: лијених умјетности. А Гамбета није био ни умјетник, ни књижевник. Но ипак пратио је ревни и љубављу развитак књиже, знаности и умјетности, као што у Инглеској, у Француској у Италији прате све јавни људи, све они, који имају смисла за напредак и за просвјету. Рећи ћу паче још и то, да у тим земљама не сматрају књижевнике као неки особити разред: јавни људи у исто су доба људи књиже, људи укуса и форме. Доста је навести Гладстоуна. Покојни Дисраели писао је романе. Жон Морлеи броји се у аристократе инглескога духа. Тьерс је био велик повјесничар. У Италији има силесија људи, који слове уједно на јавном попришту и у књижевној републици. Не; у Паризу, у Милану, у Риму не да се помислити прва представа једнога од познатих списатеља приповијести у земљи, а да не би дотрчало у позориште све, што се интелигенцијом истиче.

У нас на жалост свак има оправдану изреку, а та је: позориште, које се до душе тако зове, али је прије даншара, подрум, стаја, него ли позориште.

И то је на велику штету умјетности — а кад је на штету умјетности, онда је и на штету народнога развитка и пренорода.

О Сестрама Кумичићевим данас у Загребу расправљају и они, који су били у позоришту и они, који нијесу били; и они, који су компетентни, и они, који нијесу. Но то није никакво зло; те расправе су добар доказ, значе да комад има у себи праве вриједности. О женама је добро, да се о њима што мање говори, али не о драматичким продукцијама.

Рекло се је, да су Сестре драматизирале Теодора. То није истина, као што опет не стоји оно, што ауктор мисли, да су Сестре наставак Теодоре. Драма се надовезује на други дио романа — а промјене, које је увео списатељ у драму, између којих је једна битна, сјајним су доказом, да он схваћа не само у форми, већ у духу и у суштини разлику између романа и драме. Што Кумичић у роману анализира, у драми извршено синтезира. Оно што

списатељ у Теодори приповиједа, у Сестрама лица драме дјелују. Драма почиње ондје, гдје се у роману капетан Дакн — Антун Маринић — враћа с пута, после како му се је жена Малвина — у драми Вилхелмина — утопила. Све што се је прије згодило, то ми знамо из онога, што разна лица драме у прва два три призора говоре.

Него да узмогнем прослједити, треба прије свега да у кратко наведем садржај драме.

(Наставиће се.)

Разне биљешке.

(Историја пољубаца.) Многе стране новине доносе ова расматрања о „пољубцима“.

Много се љубимо (целивамо), а при том мало смо познати са науком о „пољубцима“. То није добро, — али било би још грђе кад бисмо се много бавили науком о пољубцима, а при том мало се љубимо.

Што тако мало знамо о пољубцима пољубаца крива нам је опет наука. До сад немамо нити једнога научнога труда, који би се бавио тијем питањем. Господа научњаци, и ако нијесу били толико противни давати пољупце, као да омаловажавају то питање, у науци. Дарини се је, онако олако, дотакао тога питања у својом: „Expressions of the emotions“, а Нијемац Хекл у својој милопознатој, „Osculoguis“.

О појави те љупке радње, која се састоји у узајамном додиру два пара усница, још је велики Хајне питао овако:

Sag mir wer das Küssen erfind
Das war ein glückend heisser Mund!..

Вријеме постанка пољубаца губи се у далекој старини. Имамо о томе три легенде. По првој легенди прве пољупце почео је давати Адам Еви, пошто су га изагнали из раја. Адам се је налазио у прежалосном стању духа, пошто би ишћеран из раја, па да би се мало развеселио почео је давати пољупце својој милој Еви, и ако је ова била узроком његова непријатна изласка из раја.

Друга легенда прича нам овако: Иза пропасти Троје, неколико Тројанаца и Тројаниња пођу да тумарају по свијету и дођу на оно мјесто, где се сад налази Рим. Женскињама се досади скитња по свијету, те оне западе лађе. А да би умилостивиле своје разљућене мужеве почну их целивати. Тројанцима се то врло допане, те опросте својим женама преступ, зауставе се на том мјесту и оснују град Рим. (То је заиста глупа легенда. Та Троја је, по старијој легенди, пропала због премногих пољубаца — Париса и Јелена. Ур. Гл. При.)

Плиније прича о томе овако: Неки римљани примјети да његова жена, кријући приноси много жртава богу Бахусу. Кад се је у вече римљанин вратио кући почео је љубити жену, да би таквим начином дознао јели његова жена пила вина за вријеме његова одсуства.

У добра стара времена пољупцем се је доказивало особито поштовање према ономе кога си љубио. Индијанци су пред изласком сунца падали на кољена и љубили земљу. Пророк Самуило љубио је Савла кад га је намазао на престол. Мојсеј пољубио је Арона, кад га је срио на пут у Мисир.

Још у митолошка Грчка времена такође су били пољупци. Улис и Агамемнон љубили су своју родну земљу. Пријан је љубио Алилу кољена, кад га је молио да му преда мртво тијело свога сина. Плутара прича да су завјереници љубили Цезара, мало час пријед него су га убили. Великом Катону женскиње су љубиле руке.

Било је такође и „пољубачно право“. Цар Константин издао је закон по којему је сваки вјереник, ако је макар једном пољубио своју вјереницу, на се послје разишао с њом, мора дати тој ђевојци половину свога имања. То је исто важило и кад би вјереник умро.

Код Берманаца средњих вјекова договор међу вазалом и сувереном потврђивало се је пољупцем међу те двије личности. Код Француза је некада био обичај да човек који је држао три слуге, могао је пољубити коју год хоће женскињу.

Имају такође и „Пољубачни новци.“ Војвода Јован Кобург, кад је одусти своју невјерну жену, издао је наредбу те се је, за успомену тога догађаја, излио особити новац, који се је звао „Küss thaler“.

Пољупци лијених усташа имају и своју добру цијену. Најпознатија љепотица у Новом-Јорку, леди Данули, давала је пољубац свакоме ко би јој платио за то једну хиљаду долара (око 2.500 форинт.) Новце, које је узимала за своје пољупце, давала је у корист погорелаца у Чикаго. Граф Хохенлоје дао је за два пољупца један велики спахилук.

На свршетку ове биљешке о пољупцима можемо и то рећи, да се сваки дан, у цијелом свијету, разлиједи од прилике око 150,000,000 пољубаца.

Сума, као што видите, доста велика.

Поруке уредништва и администрације.

Г. Васу Голческу, Ораховац — Опростите, нијесмо ми криви. То се може десити случајно свакој пошти. Данас посламо прошли број који нам није пристио.

О Г Л А С И.

1890. ДИВОТА! 1890.

БЕЧ, II. БЕЧ, II.

Оправдани успјех постигао је мој. под највишим јамством поштом, а сваком пушачу пријекот потребни

„Бечки духански прибор“.

Састоји се из:

- 1 дуле од праве стиве са у огњу позлаћеним или посребреним оковом.
- 1 бечки камин од вишње са сисом,
- 1 цигарњак од праве стиве) са правим
- 1 цигарњак од праве стиве) филбаром

ујемчена I-ва врста

- 1 кутија за цигаре окована никлом
- 1 кресиво

Цијена тог лијено опремљеног, цијелог прибора

САМО 2 ФР. 50 НОВЧ.

Шаље за готово и 50 новч. за пошту, фабрика и стовариште S. Schreier Wien, II. Grosse Stadtgutgasse Nr. 14 Изустров. цијеновници за 20 кр. франко. Препродаваоци добијају пристојан рабат. (4—5)

БЕЧ. ГОСТИОНИЦА И РЕСТОРАН БЕЧ. „КОД БИЈЕЛОГ ВУКА“.

У сриједи унутрашњег града, према грчкој цркви, на сто корака од Стеванова трга, од главне царинарнице, паробродске станице и поште.

70 лијених камара, од 1 франка и 50 сант. дневно и 24 франка мјесечно. Потпуно издржање 80 франка. Права бечка кухиња. Домаћи говоре француски, руски, српски, бугарски, инглески и италијански. Послуга бесплатна. Потписани моли путнике, да к њему долазе.

Антоније Суц.

гостионичар и ресторатер.

(4—10)

!!! АКО ХОЋЕТЕ !!!

добре и јефтино назарити, на-
ручите брзо за мушке:

Једно цијело одијело од стофе, фино, нов начин (капут, прелук и гаће) добро рађено, прије за фиор. 18 —, сад за фр. 10 —.

Исто одијело, прве врсте, прије фиор. 22. —, сад фр. 14. —.

Исто одијело, особите врсте, прије фиор. 30. —, сад фр. 18. —.

За дјетиће од 8—16 година.

Цијело одијело од стофе, фино, одабрана кроја (капут, прелук и гаће) прије фр. 15. —, сад фиор. 8. —.

Исто одијело, прве врсте, прије фиор. 22. —, сад фр. 12. —.

За дјецу од 2—10 год.

Цијело одијело, најфиније опреме, прије фиор. 7.50., сад фиор. 3.80.

Исто одијело, прве врсте, прије фр. 12. —, сад фр. 5.50

Исто одијело, особите врсте, прије фр. 18. —, сад фр. 8. —.

При наруџбинама молимо да се мотри на ово:

При одијелима за одрасле молимо назначити тачно у сантиметрима ширину груди и дужину крока, а за дјетиће и дјецу доба живота. Шаље се одмах тек се пошље новац, или на исплату на пошти (ривалеу).

Особита напомена: Сва поменута роба најбоље је врсте и продаје се по ту нечувено малу цијену само ради превелике стоварене отовине.

KLEIN'S

Internationales Waaren-Exporthaus

Wien, I., Kohlmessergasse 7.

Што се не би свидјело купцу, измијениће се другим, или ће се врати новац.

(17—25)

GRANDS MAGASINS DU
Printemps
NOUVEAUTÉS

Envoi gratis et franco

du catalogue général illustré renfermant toutes les modes nouvelles pour la SAISON d'Eté, sur demande affranchie adressée à

MM. JULES JALUZOT & Ce
PARIS

Sont également envoyés franco, les échantillons de tous les tissus composant nos immenses assortiments, mais bien spécifier les genres et prix Expéditions dans tous les Pays du Monde.

Le catalogue indique les conditions pour l'envoi franco de port.

Correspondance en toutes Langues

!!! С В А К О !!!

!! УШТЕДИ 100 НА 100 !!

АКО НАРУЧИ ОВЕ СТВАРИ:

Цијеле гаће (чакшире) од стофе, инглеске, (сваке мјере), прије фр. 4. —, сад фр. 1.55.

Цијеле гаће од стофе (сваке мјере) прве врсте, прије фр. 4.80, сад фр. 1.95.

Цијеле гаће од стофе (сваке мј.) особите врсте, прије фр. 6. —, сад фр. 2.80.

Дјечја одијела за праће, од 2—10 год., праве боје по фиор. 1.30, 1.50, 1.80 до 2.20.

Гаће за праће, пртене, за радине сваког посла од 90 новч. до фр. 1.80.

Дјечја хаљиница, одабран прибор, фино до 6 год., прије фр. 2, сад 90 н.

Дјечја хаљиница, одабран прибор, од најфинија кртона, до 6 година, прије фр. 3. —, сад фр. 1.10.

Женске кошуље везене, од постова обичног, прије фр. 1.50, сад 80 н.

Женске кошуље везене, од финог постова, прије фр. 2.20, сад фр. 1.10.

Женске кошуље од шифона, врло фино везене, прије фр. 2.10, сад фр. 1.20.

Радничке кошуље, најтеже врсте у све боје по 80 новч., 90 новч., фр. 1. —, фр. 1.10.

Стофа за цијелокупно прољетње или љетње одијело у све боје за највишег човјека фр. 4. —.

Одабран клубук, најновија чина фр. 1.50.

Ко буде наручио клубука, да изводи назначити обим главе, за гаће ширину крока (дужина ноге изнутра) у сантиметр, за дјецу доба живота. Вриједи занета да сваки покуша наручити што, да се увјери о ванредној јефтиниости и ваљаности робе. Шаље се одмах тек се пошље новац или на исплату на пошти. Молимо да се добро мотри на адресу:

KLEIN'S

Internationales Export-Waarenhaus

Wien, I., Kohlmessergasse 7.

Што се не би свидјело купцу, измијениће се другим, или ће се врати новац.

(17—25)